Wanneer Brunner ook in onze zonden nog van een beeld Gods spreekt, bedoelt hij hiermede, dat de functie van het beelddrager-zijn niet is opgegeven, maar voortleeft. Al is de materiëele Godgelijkheid teloor gegaan, de formeele bleef nog over. Wij behielden onze verantwoordelijkheid. Trouwens, indien dit niet waar was, zouden wij niet eens zondaars kunnen zijn of kunnen zondigen. De mensch moet subject en verantwoordelijk zijn, om zijn zonden te kunnen bedrijven.[21] Maar onze verantwoordelijkheid is thans negatief bepaald. Zij is van een zijn in de liefde tot een zijn onder de wet en een leven onder den toorn Gods veranderd. De liefde is in haar tegendeel omgeslagen.[22] Alles werkt verkeerd. De mensch scheidt zich van God af en scheurt zich van Hem los. Wij leven niet meer van God uit en naar Hem toe, maar van Hem weg.[23] En hiermee nemen wij tegelijk een verkeerde houding in tegenover onze mede-menschen. En de mensch weet dit ook van zichzelf; en deze wetenschap is zijn geweten. Want het geweten is, volgens Brunner, geen stem Gods in ons; niet het bewustzijn van een zedelijke wet, die tot ons spreekt: gij zult. Het heeft in eersten aanleg met God niets te doen. Het is enkel het bewustzijn van onze verantwoordelijkheid.[24]

Hiermede is echter over het subject uit Brunners ethiek nog niet alles gezegd. Daarom hierover D.V. den volgenden keer nog iets meer.

E. D. KRAAN.

21) Natur und Gnade, 10—12.
22) Der Mensch im Widerspruch, 96, 126.
23) t.a.p., 129; Das Gebot und die Ordnungen, 138.
24) t.a.p., 140; Natur und Gnade, 12.

UIT DE SCHRIFT

Christus krachteloos te Nazareth!

— En Hij kon aldaar geen kracht doen; ....
— En Hij verwonderde Zich over hun ongeloof; ....

Markus 6: 5a, 6a.

Christus krachteloos?... neen, daar verzet zich ons hart tegen.

Onmogelijk! Oneerbiedig! Hij, Wiens Naam is: Sterke God!

Christus kon aldaar geen kracht doen — ja, stond er nu maar wilde, in plaats van kon..., maar dat staat er nu juist niet — en het is ook maar beter, dat wij aan dezen tekst niet gaan knabbelen...

Christus, Die de waarachtige Mensch is, is hier te Nazareth krachteloos — juist hier in Zijn vaderstad, o, hoe moet Hij daaronder geleden hebben, te meer waar Hij juist (zie het verband) een triomftocht van Messiaansch krachtsbetoon achter den rug heeft!

* * *

Maar waarom is Christus hier dan krachteloos?

Vanwege „hun ongeloof".

Natuurlijk staat daar in den diepsten grond achter: Gods Raadsbesluit tot verwerping — maar die waarheid behoort tot de verborgen dingen Gods, daar hebben we niets mee te maken, daar vroeg zelfs de Middelaar als Mensch niet naar.

De inwoners van Nazareth openbaren hun ongeloof, en dat is de oorzaak, dat Jezus daar krachteloos is.

Daar verwondert Hij Zich over, want Hij is ons in alles gelijk geworden, uitgenomen de zonde, en daarom stelt Hij Zich volkomen naast ons, op ons menschelijk vlak: Hij ziet tegen de dingen aan, zooals wij er tegen aan kijken.

Zijn verbazing is echt-menschelijk, en daarom ook zoo volkomen begrijpelijk: hoe is het mogelijk, dat juist zij, die Hem van Zijn prilste jeugd af hebben gekend, de heerlijkheid van den Eeniggeborene des Vaders niet in Hem hebben opgemerkt — een heerlijkheid, zich openbarend in Zijn zondeloosheid, Zijn heiligheid? —

Dat ongeloof is zóó sterk, dat het Hem verhindert, krachten te doen.

Hij acht dat ongeloof niet iets natuurlijks, iets verklaarbaars.

Hij vindt het onredelijk.

Hij verlaat Nazareth — voor altijd (als Messias tenminste), in de verwondering van Zijn zoekende en nu zoo smadelijk-gegriefde liefde...

* * *

Ongeloof — dat is zonde.

„Nu ja, niet zoo erg als overspel of moord en dergelijke!"

Niet zoo erg? Erger! Veel gevaarlijker!

Want ongeloof is vijandschap tegen God, zware zonde tegen het eerste en tegen het derde gebod van de Wet des HEEREN — is zonde tegen de eerste tafel lichter dan die tegen de tweede?

Och, wanneer wij menschen in bepaalde ergerlijke zonden leven, zooals ik er hierboven een paar noemde — ja, dan gaat het tikkertje daar van binnen zich doorgaans wel roeren, dan klaagt de konscientie ons meestal nog wel aan, al is 't dan „bij tijden en oogenblikken".

Maar om de zonde van het ongeloof maakt het geweten zich gewoonlijk niet druk.

Waarom niet?

Omdat elk mensch, sinds den val in Eden, van nature vijand van God is, en het ongeloof sinds dien tot zijn natuur behoort. Dus reageert het geweten in verband met het kwaad van het ongeloof niet, of haast niet.

Het sterkste bewijs daarvoor is het feit, dat de ongeloovige zelfs kan roemen in zijn geloof als het redelijke en dus eenig-juiste standpunt, terwijl hij het geloof onredelijk acht, wijl het het verstand op non-activiteit zet!

„Ongeloof" is ook geloof — maar een negatief, een ontkennend geloof, en daarom zulk een buitengewoon-gevaarlijk, zulk een diep-zondig, zulk een echt-satanisch „geloof"...

* * *

Wordt dat ongeloof alleen maar in de wereld gevonden?

Neen, ook in de Kerk. Bij Verbondskinderen.

Bij hen, die afdwalen en God den rug toekeeren, ja, maar eveneens bij ieder, die de „gestalte" van den twijfel, en van de lijdelijkheid en van de kleingeloovigheid als Gode-welbehaaglijke zielsgestalten beschouwen.

Zou onze Heere Jezus Zich ook in ónze dagen niet moeten verwonderen over ongeloof, als Hij onder óns rondwandelde?

Dikwijls hoort ge, ook tegenwoordig, van verbondslippen: ja maar, ik kan 't toch niet helpen, dat ik niet geloof... dat ik twijfel... dat ik niet durf te aanvaarden...? de Bijbel zegt immers: „'t geloof is niet uit u, het is Gods gave!"

De Heere Jezus zou Zich hierover verbazen, als ge zoo oog-in-oog tegenover Hem zoudt staan.

Daarom moeten wij ons ernstig onderzoeken.

Daarom moeten wij ons door het Woord in ons geweten laten raken.

Daarom moet onze de Schriften-kennende-konscientie alle vormen van ongeloof, alle „zielsgestalten" van twijfel en geslingerdheid veroordeelen.

Bij wien een leven is uit het Woord, uit het Verbond, uit de beloften (dàt is het waarachtige leven uit en met Christus) — bij dien openbaren zich ook al meer de krachten van den verrezen en verhoogden Middelaar.

Dan zouden we méér overwinnend aller zonden vijand zijn.

Dan zouden we klóéker getuigen van den rijkdom, welken wij in Christus hebben.

Dan zouden we rustiger leven te midden van stormen en nacht.

Dan zouden we méér de wereld overwinnen door ons levend geloof, beschamen en winnen door onze onverwoestbare liefde, jaloersch maken door onze onuitblusschelijke hoop en toekomstverwachting.

— — — —

Christus kon aldaar geen kracht doen, Hij verwonderde Zich over hun ongeloof...

— — — —

Nooit kan 't geloof te veel verwachten,
o, dat we ons blijvend verwonderen over Christus' krachten door en in ons geloof!

J. SMELIK.

KERKELIJK LEVEN

„Rationaliseerend het mysterie naderen." (IV.)

In ons vorig artikel hebben we, naar we meenen, met de stukken aangetoond, dat Prof. Hepp niet op de hoogte bleek van wat in den tijd der reformatie, en nog later, werkelijk gezegd werd over den „persoon" van Christus. Op zijn pertinente vraag, of de uitspraak der belijdenis: „geen twee personen, maar twee naturen in een eenigen persoon vereenigd" „ooit anders" te „verklaren" viel, „dan dat die eenige persoon de Persoon des Zoons is", antwoordden wij verleden week: „ja zeker, men kan het ook anders verklaren". En het is dan ook wel anders gedaan in den Reformatietijd. De meening, die Prof. Hepp voor de eenig mogelijke houdt, is de eenig mogelijke niet. Indien de aanval der hoogleeraren Kuyper en Hepp niet zoo ongemeen fel geweest was, en indien, nu de kracht van den aanval, dank zij veler argumentatie, gebroken blijkt, eerstgenoemde niet het jongste incident-Steen (in tegenstelling met diens vroegere incidenten) zóó gebruikt had, dat de aandacht des volks weer eens werd afgeleid van den zwaar polemischen aanvaller Dr H. H. Kuyper op een „ambtgenoot uit Kampen", die intusschen in dezen volstrekt geen aanvaller is, we zouden onderstaande passage uit Prof. Hepp's brochure niet hebben opgerakeld. Thans doen we het wel; we herinneren Prof. Hepp er aan, dat onderstaande woorden, door hem gericht tegen Prof. Vollenhoven, zich feitelijk keeren tegen hem zelf:

„Had de auteur slechts tien of vijftien jaar van rustige studie langer aan deze materie kunnen besteden! Ik maak mij sterk, dat wij dan een heel ander geluid hadden vernomen."

Het groote ongeluk in dezen strijd is dit, dat Prof. Hepp zich heeft vastgebeten in bepaalde populair gemaakte opvattingen van Dr A. Kuyper's E Voto. Inzake de „onpersoonlijke menschelijke natuur" heeft hij dit gedaan; we hadden dit door citaten willen aantoonen, maar kunnen ons thans de moeite besparen, omdat, zeer „toevallig", juist in deze week een blad uit Amerika per post overkwam, waaruit we de citaten uit Dr A. Kuyper's werken zóó maar kunnen knippen (zie „Perschouw"). En gelijk nu met betrekking tot die twee-naturen-in(tot)-één-persoon Prof. Hepp zich al te haastig bij E Voto heeft aangesloten, en een meening van Dr A. Kuyper heeft aangezien voor de communis opinio der vaderen, wat ze evenwel volstrekt niet was, zoo is het ook op andere punten.

Neem maar eens als voorbeeld Prof. Hepp's spreken over de „natuur", de „menschelijke natuur". In zijn ijver, ontsproten aan de meening, dat bepaalde theologoumena (theologische uitspraken) van een populaire catechismus-verklaring van Dr A. Kuyper dogmata der Gereformeerde belijdenis zijn, wil Prof. Hepp ook den Heidelbergschen Catechismus oproepen ten bewijze, dat Prof. Vollenhoven „wel zeer ver op dit punt" (Prof. V.'s bezwaar tegen de uitdrukking „onpersoonlijke menschelijke natuur") „afwijkt van de belijdenis". Hij haalt daartoe aan de uitspraak, dat wij een Middelaar en Verlosser noodig hebben, die een waarachtig en rechtvaardig mensch is. „Christus", zoo zegt Prof. Hepp dan, „Christus wordt hier dus *een* mensch genoemd, *die tegelijk God is.*" En dan vervolgt Prof. Hepp.: „*Een* mensch sluit echter bij Hem niet in een menschelijk *persoon*" (hetgeen ook door niemand onder ons bij mijn weten beweerd is, K. S.). Hierna merkt dan Prof. Hepp op: „Immers, *de menschelijke natuur, niet maar een individueele mensch Adam*, had gezondigd. Daarom moest ook de *menschelijke natuur* betalen."

Tot zoover Prof. Hepp.

Wij zullen de plank wel niet misslaan, als we constateeren dat Prof. Hepp hier in de uitdrukking: „menschelijke natuur" een bewuste tegenstelling met het begrip van „individueelen mensch" uitgesproken, althans ondersteld acht. En tevens, dat hem dan daarbij weer voor den geest speelt die hypothetische figuur der abstracte „algemeen-menschelijke natuur", waarmee Prof. Hepp de christologische kwesties oplossen wil.

Ongetwijfeld loopt hij hiermee in het voetspoor van Dr A. Kuyper's E Voto. Maar niet in dat der vaderen, evenmin als Dr A. Kuyper op dit punt (voorzoover het bij hem bewuste leer was) zulks gedaan heeft.

Wat „E Voto" betreft (ik citeer opzettelijk uit het eerste deel in de editie van 1892, „premie-exemplaar"), treffen ons enkele uitspraken.

Dr A. Kuyper (blz. 398) spreekt over den „toorn Gods tegen de zonde des ganschen menschelijken geslachts", en laat daar in één adem op volgen: „en dus tegen de menschelijke natuur".

Wat hij hierbij denkt, blijkt uit zijn (o.i. bedenkelijke) uitspraak op blz. 94: „Alle zonde is en vormt dus één organisch geheel, en dit organisch geheel der zonde zit niet in één mensch, maar ligt in ons geslacht als zoodanig. De schuldige is dus niet de één enkele afzonderlijke mensch, maar de schuldige tegenover God is onze menschelijke natuur als zoodanig, ons geslacht als een geheel, en die van den enkelen mensch voorzooverre deze met dit geheel in levend contact staan (staat? K. S.). De schuld ligt dus in onze menschelijke natuur. Ons geslacht is de overtreder."

Duidelijk is hier de bedoeling: „natuur" is „geslacht" („geslacht ALS EEN GEHEEL"). Telkens weer wordt op dit aambeeld gehamerd: „de schuld (rust) in onze natuur en ons geslacht"; „onze natuur en ons geslacht moet boeten" (94). Op blz. 101 staat dan ook ongeveer het zelfde (bij de bespreking van Zondag 6) als we zooeven van Prof. Hepp aanhaalden.

Nu is het een overbodig werk hier op Dr A. Kuyper's E Voto critiek te oefenen. Zijn populair, en zeker wel haastig geschreven werk mág niet worden bezien als een streng-wetenschappelijk boek; bovendien zijn er, zelfs in hetzelfde verband (b.v. blz. 101) ook gevallen, waarin Dr A. Kuyper weer andere manieren van aanwending van het begrip „natuur" (menschelijke natuur) volgt. Wij denken er niet aan de woorden van dezen populairen catechismus-kommentaar op een goudschaaltje te wegen.

Maar we denken er wèl aan den waarschuwenden vinger op te steken, als Prof. Hepp uit de veelheid der niet-praeciese uitdrukkingen of dilemma's van Dr A. Kuyper er één kiest, die hij dan, als gold het een sjibboleth, maken wil tot officieele interpretatie van den Catechismus, om dan met beroep dáárop afwijking van de belijdenis te constateeren bij collega's, die zijn (haastige) interpretatie niet als juist erkennen. Dàt is een gevaarlijk bedrijf.

Gevaarlijk?

Ja.

Men geve eens zijn aandacht aan deze redeneering van Dr A. Kuyper (blz. 101):

„En ook Adam zondigde niet, als we zoo zeggen mogen, in zijn privé, buiten zijn menschelijke natuur om; maar het was juist de menschelijke natuur in hem, die onnatuur wierd door onder God den Heere te willen uitgaan."

Wat een ongelukken zou men al niet kùnnen begaan, als men deze woorden op een goudschaal wegen wilde! Als Adam „in z'n privé" wat doet, of een of